

XAVIER
GRASET

DES DE BARCELONA

Curar les institucions

La vida va fent la seva, com la pandèmia que explora camins mentre l'anem arraconant. Creix la vacunació, s'accelera per mirar d'arribar a l'estiu amb la fita aconseguida de la immunitat de grup. Però aquesta lluita és com la manta massa curta: o destapa els peus, o el cap. Si no es tanca la bretxa entre països rics i pobres ja pots estar vacunat que la pandèmia no desapareixerà del tot.

La vida va fent la seva al costat de la mort doncs. I enmig de la represa, els efectes d'aquests mesos en la salut mental de tots plegats. Aquest mes, l'editorial Arcàdia ha publicat el llibre de Joana Masó, que des del 2017 coordina el projecte de recerca "El llegat oblidat de Francesc Tosquelles". Tosquelles, curar les institucions. Un llibre que refresca la memòria i recupera pel gran públic la figura i trajectòria d'aquest psiquiatre reusenc (1912-1994) exiliat a França al final de la guerra civil. A Saint-Alban va dur la seva pràctica transformadora, revolucionària, amb obertura d'hospitals als seus entorns, exploració de gestió cooperativa amb els interns, treball dins i fora dels centres, la producció artesanal, el cinema, el teatre, l'escriptura com a pràctiques col·lectives per esmentar algunes de les seves propostes que buscaven la humanització de les cures i de la vida. Un llibre magnífic que recupera el material personal de Tosquelles, textos, documents, i fotografies que expliquen la seva feina tant a la guerra, com el llarg període del seu exili francès, i els temps del seu retorn progressiu. En destaca la seva tasca d'assessorament i cooperació amb l'Institut Pere

El doctor Tosquelles, a la dreta, durant la clausura de les Jornades d'Interès Psiquiàtric de 1985, en una imatge de Joan Puig publicada a *Reus Diari*.

Mata des dels anys 70 als 90 amb el grup dels "cassets", amb les jornades d'interès psiquiàtric. Recuperava així el vincle iniciat els anys vint i de manera regular des del juliol 1934, en què ja va començar a transformar el funcionament dels manicomis aïllats i tancats. La guerra ho va estroncar. L'any 1978 va pronunciar una conferència al Círcol, en un col·loqui organitzat per la Jove Cambra, sobre el poema *In memoriam* de Gabriel Ferrater. Va seguir una proposta de Joaquim Mallafrè relacionant els aspectes lingüístics i psicoanalítics, que després encara desenvoluparia en un llibre. L'any 1984 se li va atorgar el títol de fill il·lustre de Reus, i el 1985 va inaugurar el curs acadèmic de la Facultat de Medicina acabada d'inaugurar, i encara entre els anys 86 i 87 va dirigir un seguit de seminaris al Pere Mata sobre psiquiatria infantil, el llenguatge en l'àmbit terapèutic o la formació de "clubs".

Una personalitat per

redescobrir, per recuperar la memòria col·lectiva, més enllà de la història de la psiquiatria i les seves institucions. I, com dic, més en aquest temps de represa de la normalitat, en què la pandèmia ha fet tant de mal entre la gent jove, entre els adolescents que han vist que el seu futur s'esquinçava, que el seu horitzó es paralitzava.

Una paràlisi que també vivim aquestes setmanes encara sense una idea clara de quin govern surt del 14F a Catalunya. Aquestes institucions per curar, les institucions d'autogovern que viuen un règim de provisionalitat allargassat. Els retrets continuats entre uns socis que veuen com es renova la repressió, quan no és amb el Tribunal de Cuentas, és amb el jutge Marchena preguntant els presos si volen l'indult, la fiscalia recorrent els membres de la sindicatura electoral, o amb Llarena encalçant els exiliats. Aquesta mateixa repressió que aguditza la manca d'unitat estratègica. Amb unes eleccions madrilenyes que acabaran afectant possibles indults, i unes d'escoceses que dibuixen un segon referèndum. Un Tosquelles en aquest present sanitari i polític donaria per més d'un "cassete".

DE L'EMBOLIC CAP EL CEL

O, embolica que fa fort. El títol fa esment a l'eslògan xovinista "De Madrid al cielo" la creença mitomana/paranoica/narcisista/trastorn psicològic, que allò propi és millor que el dels altres i que prové de la comèdia francesa *La cocarde tricolore* dels germans Cogniard, on el seu personatge Nicolas Chauvin, personifica un patriotisme francès exagerat. És un sistema malaltís, una mena de deliri de grandesa en la naturalesa humana a causa d'un sentiment d'inferioritat. Erich Fromm ja ho va estudiar associant-ho al totalitarisme, la xenofòbia i al racisme. Fins aquí la introducció al concepte. El que ha succeït en les eleccions de la comunitat del regne obeeix al dit anteriorment, i el que no és gens estrany és que els votants s'ho han cregut en un infantilisme polític remarcable. Cert que les opcions eren reduïdes, però s'esperava un major grau d'adultesa a peu d'urna i no un resultat com el del juliol del 1932 a Alemanya, on el Partit Nacional-socialista Obrer Alemany (nazi) va guanyar per golejada. La fàcil victòria de la Isabel Natividad Díaz produeix ràbia, els virus passen d'unes neurones a d'altres a través dels contactes sinàptics fent que el sistema immune sigui incapaç de detectar-los, i d'aquí a una infecció al cervell i posteriorment sistèmica. El pitjor de l'assumpte seria considerar que el fenomen és només madrileny, però no és així, la dretanització de la societat s'ha donat als EEUU, a Alemanya a França, a Itàlia als països nòrdics, a Sud-amèrica i molts més que no sabem, com Birmània. Aquí, a casa nostra, l'embolic va d'acords polítics que al ciutadà de peu li costa entendre; quan es publiqui aquest número ja en sabrem alguna cosa més dels pactes si és que n'hi ha, tot i que el que ha passat a la Madrid no deixa de ser un despropòsit de les esquerres demòcrates amb ments poc donades al carisma i la intel·lectualitat (record pietós per Enrique Tierno Galván) i en general curtes de gambals. Anirem cap al cel? No gràcies!